

Minister van voedsel en groen

Een consistente visie ontbreekt

De intrede van kosmopoliet Brinkhorst op het ministerie van LNV beloofde veel goeds. Hij zou de veelvuldig voorkomende navelstaarderij doorbreken en de verlamming van het langetermijnbeleid door kortetermijnproblemen zoals mestoverschotten, voedselschandalen en BSE. Hij zou zorgen voor voortzetting van de met minister Van Aartsen ingezette koerswijziging van belangenbehartigend sectordepartement naar ministerie van algemeen bestuur.

In een ijl tempo maakte Brinkhorst zich de omvangrijke dossiers eigen en nog sneller domineerde hij de meningsvorming via interviews, inleidingen en uitspraken. Geen groep die een rol van betekenis speelde werd gespaard. Vrijwel steeds wees hij op de noodzaak te redeneren vanuit vraag en consumentenbehoeften, dynamiek te bevorderen en innovaties te realiseren. De schoktherapie kwam voor velen hard aan en sorteerde vooral in het begin veel effect. De in hoog tempo samengestelde nota *Voedsel en Groen* verwoordde duidelijk de verandering die het ministerie doormaakte. In de nieuwe beleidsnota staat centraal dat consumentenbelangen (food en fun) vragen om voedselveiligheid en een aantrekkelijke leefomgeving.

Zeker nu hiervoor in de samenleving zoveel aandacht bestaat, is een duidelijke opvatting hierover op zich goed en natuurlijk is het verstandig in de discussie de leiding te nemen. Maar daarvoor is wel een consistente, goed beargumenteerde visie vereist, en die ontbreekt in Voedsel en Groen. De minister toont weliswaar een enorme ijver en hij oogst veel bewondering door dossierkennis, inzicht en intelligente manier van discussiëren. Hij minimaliseert echter de rol van zijn departement door zijn pleidooi voor de nieuwe naam voor LNV (Voedsel en Groen) en de daarmee gepaard gaande drastische verandering, want hij geeft slechts antwoord op twee van de vijf megatrends van de laatste vijftien jaar: productiviteitsverhoging, verbreding van doeleinden, omkering van de keten, wijzigingen in de primaire productie en implosie van traditionele instituties.

Megatrends

De productiviteitsontwikkeling per oppervlak, dier, manuur en hulpmiddelen is spectaculair gestegen. Vooral de laatste kent bovendien nog meer mogelijkheden die milieu en continuïteit dienen. De verbreding van doeleinden blijkt uit de grotere aandacht voor andere dan de traditionele doelen, op het vlak van milieu, landschap, kwaliteit van producten en productiewijzen en dierenwelzijn, en vereist ook een ander ruimtelijk en milieubeleid. De ketenaansturing van de grond naar de mond start niet langer bij het begin maar het einde en vergt een totale verandering van productie- en logistieke systemen. Met name in de tuinbouw is de primaire productie verschoven van een op ervaring en kunde gebaseerd ambacht naar een op kennis, inzichten en goede wetenschappelijke feiten gebaseerde activiteit met sterke industriële kenmerken. Rationele besluitvorming, ook bij consumentenwensen zonder grond in wetenschap, milieukunde of volksgezondheid, kan leiden tot geavanceerde productiewijzen of -methodes. Tot slot juichen velen de implosie van de bestaande overlegstructuren en organisatievormen toe. Hoezeer ook valt toe te juichen dat eenzijdige belangenbehartiging en voorspelbaar commentaar verdwenen, dit ging helaas gepaard met een te verre gaande verschrompeling van de positieve invloed van actoren en van het maatschappelijk draagvlak, wat een ernstige verschraling is voor beleidsuitvoering.

Toekomstvisie

Een toekomstvisie op de landbouw moet beter uiteenzetten welke rol de verschillen-

de bedrijfstakken en de overheid kunnen en moeten spelen. We kunnen niet volstaan met het credo dat de markt alles bepaalt. Ook voor niet-grondgebonden bedrijfstakken is een actief beleid nodig, opdat men weet waar uitbreiding, vernieuwing of sanering mogelijk is en wat in de voorwaardenscheppende sfeer van de overheid mag worden verwacht. Voor de grondgebonden landbouw temeer omdat overheidsbeleid hier een sterke invloed heeft. Herziening van het Europese landbouwbeleid is onontkoombaar vanwege budgettaire redenen, contraproductieve effecten en de uitbreiding. Opteert Nederland voor het Duitse streven naar meer ambachtelijkheid en herstel van nationaal protectionisme, of voor het Engelse vrijemarktdenken? Het meest wenselijk lijkt een positie waarin herstructurering, sanering en vernieu-

‘Herziening van het Europese landbouwbeleid is onontkoombaar’

wing de concurrentiekracht helpen versterken met traditioneel krachtige instrumenten zoals landinrichting en kennisbeleid. De minister moet hierin nog positie bepalen, zonder zich door Europa te laten leiden. Het Europese beleid is niet het weer, het is wel degelijk te beïnvloeden. Hij moet nog altijd antwoorden op de vragen naar hoe en waartoe. De ene keer opteert hij voor de modieuze benadering van de groene Duitse minister, dan voelt hij zich weer meer aangesproken door de rationele, vaak ook sociale benadering van Engeland. Een eigen visie, bepaald door beargumenteerde keuzes, ontbreekt nog en dat is jammer en niet in overeenstemming met zijn kwaliteiten en ambities. Het zou mooi zijn als dat in deze kabinetsperiode nog wel komt. ♦